

VÝZNAM IDENTITY PRO SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU

**Pedagogická a sociálně psychologická
východiska práce se sociálními skupinami**

Mgr. Marie Kovářová, Ph.D.

Co je to „identita“?

Osobní identita:

- sebedefinice, sebevnímání, jaký/á jsem a jak se liším od druhých, kam směřuji
- ty aspekty sebe sama, které tvoří základ sebehodnocení a sebeúcty
- fyzický vzhled, sexuální orientace, profesní zaměření, přesvědčení, cíle, morální hodnoty, kdo jsem ve vztahu k druhým (ztotožnění se svými sociálními rolemi), ke kterým skupinám patřím (a jak je to pro mě důležité)
- některé složky jsou dané, některé získané

Sociální identita:

- sociální kategorie = skupina lidí definovaná pravidly členství
- kdo ke skupině patří/nepatří, co by skupina měla/neměla dělat, jaké jsou vlastnosti členů

- Osobní a sociální identita jsou propojené

Identita v dětství a dospívání

Kojenec a batole

- Test se zrcadlem (a skvrnou od rtěnky), v 18 měsících se pozná polovina dětí, (zvládnou to i lidoopi, sloni,...),
- v cca 3 letech se poznají a řeknou „to jsem já“, já chci, já sám, to je moje

Předškolní věk

- Sociální kontext, schopnost uvědomit si, jak je vnímáno druhými, porovnávání se, hodnocení druhých
- Nedokáže oddělit podstatné od nepodstatného, konkrétní myšlení, omnipotence

Školní věk

- Dokáže říct, na co myslí, rozvíjí se schopnost introspekce
- Role školáka, více různých názorů, je hodnoceno, má srovnání s vrstevníky
- Udržet si sebeúctu i při neúspěchu

Identita v dětství a dospívání

Erikson: Adolescence (mezi 12 a 19 rokem) hlavním úkolem je budování vlastní identity

- Krise identita vs. zmatečnost rolí

- schopnost sebereflexe, kritického a abstraktního myšlení, prožívání individuality, zpochybňování dosavadních převzatých názorů (Kdo jsem? Jaké je mé místo ve společnosti?)
- profesní zaměření
- intimita, přátelské vztahy, zamilování se,
- identifikace s „hrdiny“ nebo vzory, s členy specifických skupin, potřeba přináležit k nějaké skupině, která slouží jako prostor pro testování a zpětnou vazbu (pozitivně i negativně)
- testování, experimentování s rolemi
- obavy, zmatky, negativní emoce
- mezi 20.-25. by měla být krize identity vyřešena (světový názor, profesní zaměření, sexuální chování), dosažena věrnost ideálům, cílům x konfuze identity (dosud není konzistentní sebepojetí)

Statusy identity (James Marcia)

Není jedna identita, osobnost se skládá z mnoha identit ve vztahu k různým oblastem – politika, profesní orientace, víra, intimita, přátelství, pohlavní identita, genderové role.

Čtyři statusy identity podle toho, zda člověk svou identitu vnímá jako problém a zda již dospěl k řešení:

- **1. Dosažená autentická identita** (člověk prošel krizí identity i aktivním sebehledáním, přehodnotil přesvědčení z primární rodiny, a autorit která jeho identitě neodpovídala, zaujal vlastní názory, je jim věrný, je si vědom vlastní hodnoty).
- **2. Přejatá identita** (neprošel krizí identity, nezpochybňoval přesvědčení z primární rodiny a autorit, názory se přejímají pasivně bez otázek, dogma, může být i tzv. negativní identita = protiklad identity autority).
- **3. Moratorium** (člověk uprostřed krize identity, aktivně hledá ale ještě nemá vyřešený konflikt mezi očekáváním rodičů a svými plány, zastává určité názory, poté je opouští, nejistota, strach se zavázat).
- **4. Difuze identity** (člověk nemá stabilní sebepojetí, nesnaží se pokládat otázky.)

Současnost

- na budování identity mohou mít vliv i další životní události (nejedná se jen o záležitost adolescence), přetváří se během života
- nekonečno možností? Jak se v nich neztratit?
(např. počet studijních oborů)
- důležitost skupinové identity (jistota, když si nejsem jistý osobní identitou, je snadnější přijmout skupinovou identitu), subkultury
- nebezpečí zneužití a zmanipulování (sekty apod. – nabídka hodnot, řešení,...)
- virtuální svět, sociální sítě

Cvičení

Individuálně se zamyslete a odpovězte na otázky:

- Kdo jsem? Jaké jsou mé silné a slabé stránky? Jaké jsou má přesvědčení? Kam v životě směřuji? Jaké je mé místo ve společnosti?
- Existuje oblast, kde si nejsem jistá/ý?

Cvičení

Ve skupinách po 4 lidech proberte tyto otázky:

- Jaké pro mě bylo období dospívání a hledání své identity? Co mi pomáhalo? A naopak, bylo něco, co mi toto období ztěžovalo?

Cvičení

- Ve skupinách po 4 lidech:

Vyberte si jeden vzor současných adolescentů (influencera/influencerku, sportovce/sportovkyni, umělce/umělkyni, ...).

- Jak se prezentuje na sociálních sítích.
- Jaký vzkaz (i nepřímý) předává, co se týká životních hodnot, zájmů, cílů v životě, partnerství a přátelství, profesního zaměření, vzhledu, ...?

Použitá literatura

- Atkinson, R.L. (2003). *Psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál.
- Bačová, V. (2019). *Identita v sociální psychologii*. In Výrost, J., Slaměník, I. & Sollárová E. (Eds.): *Sociální psychologie*. Praha: Grada.
- Hall, C.S. & Lindzey, G. (2002). *Psychológia osobnosti*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Jandourek, J. (2001). *Sociologický slovník*. Praha: Portál.
- Říčan, P. (2007). *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 5. vyd. Praha: Grada.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál.